

OPROEP

Datum: 13 Februari 2023

Betreft: Samenvatting verzoek aan VWS: wacht met Nutri-Score, in gesprek met VWS-directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP)

Vrijdag 3 februari bespraken we ons verzoek en hoofdboodschap met VWS: **voer Nutri-Score pas in nadat de aanbevelingen van de Gezondheidsraad zijn doorgevoerd en Nutri-Score aansluit op de Nationale Aanpak Productverbetering (NAPV)**. Een snelle invoering is op dit moment vooral winst voor retailers en fabrikanten die kunnen pronken met een Nutri-Score A, en tegelijkertijd een groot verlies voor consumenten en patiënten. Voeding is immers de basis van gezondheid. Nutri-Score nu invoeren ondermijnt niet alleen het consumentenvertrouwen in de Schijf van Vijf, maar ook het eigen preventiebeleid van VWS, waar VWS jaarlijks miljarden in investeert (zie toelichting hieronder). Samen met directeur Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP) van het ministerie van VWS, Victor Sannes en team bespraken we onze zorgen en dachten we mee in mogelijkheden. Onze sterke voorkeur is dat Nutri-Score verder wordt aangepast volgens de aanbevelingen van de Gezondheidsraad voordat Nutri-Score wordt ingevoerd. Ook hebben we het gehad over een 'Nutri-Score' met een ander beoordelingssysteem met meer productgroepen (zie kader). Of het gefaseerd invoeren van Nutri-Score: dus alleen bij die productgroepen waarbij de aansluiting op de Nederlandse voedingsrichtlijnen goed is, zodat Nutri-Score daadwerkelijk helpt gezondere keuzes te maken. **Dit bespraken we aan de hand van bijgevoegde presentatie, zie ook onderstaande uitwerking.**

Hoe nu verder?

De staatssecretaris maakt binnen enkele weken zijn besluit kenbaar (eind feb / begin maart). Het betreft de keuze tussen twee mogelijkheden: Nutri-Score eerst invoeren en daarna pas verder aanpassen, of wachten met invoering totdat de aanpassingen die zijn voorgesteld door de Gezondheidsraad zijn doorgevoerd. De Gezondheidsraad is helder: zij sturen op een voortvarende opvolging van de aanbevelingen om zo Nutri-Score beter aan te laten sluiten op de Schijf van Vijf.¹ Het lijkt bijzonder lastig om deze aanpassing pas na invoering door te voeren (zie kader), het logo is immers eigendom van Frankrijk², en daarbij hebben we ons na invoering te houden aan de afspraken van het samenwerkingsverband tussen de 7 landen die Nutri-Score al voeren of van plan zijn te gaan voeren. **We hopen dat de Staatssecretaris de moed en kracht heeft om te kiezen voor de lange termijn, een voedselkeuzelogo waarmee consumenten in Nederland écht geholpen zijn om vaker te kiezen voor gezond, dat daadwerkelijk bijdraagt aan preventie van overgewicht en zo bijdraagt aan een gezonder Nederland.**

Aanwezig bij gesprek:

prof.dr.ir. Tiny van Boekel, Wageningen Universiteit & Research, Prof. dr. ir. Pieter Dagnelie, Maastricht
dr.ir. Annet Roodenburg, HAS green academy (voorheen HAS Hogeschool), Drs. Bianca Rootsaert, Nederlandse Vereniging van Diëtisten (NVD), Dr. Karen Freijer, Partnerschap Overgewicht Nederland (PON), ir. Michelle van Roost, Voedingsjungle
mede namens prof.dr.ir. Jaap Seidell, Vrije Universiteit Amsterdam

Waarom Nutri-Score de Schijf van Vijf ondermijnt

Zonder de aanpassingen van de Gezondheidsraad (GR) wordt het met Nutri-Score nóg moeilijker om een gezonde keuze te maken. Nutri-Score komt bij ongeveer 20-25% van de producten niet overeen met de Schijf van Vijf³. Zo

¹ https://www.gezondheidsraad.nl/binaries/gezondheidsraad/documenten/adviezen/2022/11/29/advies-evaluatie-van-het-algoritme-van-nutri-score/Advies_Evaluatie-van-het-algoritme-van-Nutri-Score.pdf

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voeding/gezonde-voeding/nieuw-voedselkeuzelogo-nutri-score>

³ https://www.researchgate.net/publication/366200510_Nutri-Score_has_been_updated_What_does_that_mean_Nutri-Score_calculated_with_new_algorithm

verwacht Nutri-Score consumenten en ondermijnt Nutri-Score het vertrouwen in de Schijf van Vijf. Want als beiden elkaar tegenspreken verliest ca 40% van de consumenten het vertrouwen in beide 'logo's'⁴. Omdat je met Nutri-Score 'ongunstige voedingsstoffen', zoals zout en verzadigd vet kunt compenseren met 'gunstige voedingsstoffen', zoals vezels, groente, fruit, noten en eiwit, is het de verwachting dat de mismatch 'groene Nutri-Score maar niet passend in de Schijf van Vijf' groter zal worden.

Waarom Nutri-Score Health-washing stimuleert

Zogenaamde (niet werkelijke!) productverbetering zien we al ook in buurlanden waar ze Nutri-Score voeren. Een voorbeeld zijn Chocolate ontbijtbolletjes die precies zo zijn aangepast dat het wel die Nutri-Score A krijgt, maar met 18 gram suiker per 100 gram niet in de Schijf van Vijf past, en daarmee geen gezonde keuze is. Of ijs en snoep, waar suiker wordt vervangen door zoetstoffen, en waar vervolgens vezels en fruitpoeder aan wordt toegevoegd zodat je ze op deze manier kunt verkopen als 'gezondere keuze'. Op die manier stimuleert Nutri-Score health-washing: ongezonde producten met een groen logo toch aanprijzen als gezond.

Waarom Nutri-Score de NAPV ondermijnt

De NAPV⁵ (Nationale Aanpak Productverbetering) moet ons helpen minder suiker, zout en verzadigd vet binnen te krijgen door productverbetering, dus zonder gedragsverandering door consumenten zelf. De NAPV is een akkoord waarbij bedrijven stap voor stap het gehalte aan suiker, zout en verzadigd vet in producten verlagen, zonder dat consumenten daar iets van merken. Nutri-Score ondermijnt de NAPV omdat het gebaseerd is op een rekensom van 'gunstige' en 'ongunstige' voedingsstoffen. En bepaalde producten bevatten zoveel 'gunstige' voedingsstoffen, dat er veel ruimte is om alsnog extra zout of suiker toe te voegen. Of omgekeerd dat een ongezond product alsnog een goede Nutri-Score kan krijgen door het toevoegen van 'gunstige voedingsstoffen zoals eiwit of groentepoeder. Dit is bijvoorbeeld een probleem bij samengestelde gerechten en ook bij fruit- en groenteproducten. Wist je bijvoorbeeld dat fabrikanten 10 extra suikerklontjes kunnen toevoegen op een blik fruit op sap⁶, zonder de Nutri-Score A te verliezen? En zelfs bijna 18 suikerklontjes voor een Nutri-Score B? Of dat aan een pot dopertwen⁷ voor een groene Nutri-Score A nog ruim 7,5 gram zout kan worden toegevoegd en voor een Nutri-Score B nog bijna 10 gram extra zout? Het feit dat dit binnen het huidige Nutri-Score systeem mogelijk is, betekent niet per se dat bedrijven het ook daadwerkelijk zullen doen. Maar wat als extra zout of suiker een product aanzienlijk beter laat smaken dan het product van de concurrent en dit geen invloed heeft op een slechtere Nutri-Score? Zolang Nutri-Score ruimte geeft voor meer suiker, zout en verzadigd vet in producten ondermijnt het dus de NAPV.

Waarom Nutri-Score het preventiebeleid van VWS ondermijnt

VWS heeft diverse preventiedoelstellingen, waaronder de algemene gezondheid van Nederlanders verbeteren en de incidentie en prevalentie van (welvaarts)ziekten zoals obesitas, alzheimer en kanker te verminderen (zie het Nationaal Preventie Akkoord (NPA), Integraal Zorg Akkoord (IZA), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en coalitie akkoord).⁸ Voeding is samen met roken op dit moment de belangrijkste determinant van onze gezondheid. Voeding heeft een relatief grote impact op het verbeteren van de gezondheid (voeding ca. 8% en bewegen max 2,3%). Het belang van een gezonde voedselinname, en dus van een gezonder aanbod is daarom enorm groot. Een goed werkend voedselkeuzelogo kan daaraan bijdragen. Maar zolang de aanbevelingen van de Gezondheidsraad niet zijn doorgevoerd ondermijnt Nutri-Score juist een gezonde keuze, een gezonde voedselomgeving en daarmee de genoemde preventie-inspanningen. Worden de aanbevelingen van de Gezondheidsraad opgevolgd, dan

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2022/10/18/nutri-score-logo-onder-consumenten/Nutri-Score+logo.pdf>

⁵ <https://www.rivm.nl/voedsel-en-voeding/nationale-aanpak-productverbetering>

⁶ Perziken op eigen sap van 825 gram, met een uitlekgewicht van 470 gram

⁷ Pot dopertwen, van 680 gram en een uitlekgewicht van 445 gram

⁸ [https://www.skipr.nl/nieuws/vws-pakt-de-regie-gemeenten-moeten-preventie-versnellen/?utm_medium=email&utm_source=20230206_GALA-](https://www.skipr.nl/nieuws/vws-pakt-de-regie-gemeenten-moeten-preventie-versnellen/?utm_medium=email&utm_source=20230206_GALA-Rundatum&utm_campaign=NB_SKIPR_BREAKINGNEWS&tid=TIDP1829869X4F03C45C1B604A30BB59E2C4DDC02DE9YI4)

[Rundatum&utm_campaign=NB_SKIPR_BREAKINGNEWS&tid=TIDP1829869X4F03C45C1B604A30BB59E2C4DDC02DE9YI4](https://www.skipr.nl/nieuws/vws-pakt-de-regie-gemeenten-moeten-preventie-versnellen/?utm_medium=email&utm_source=20230206_GALA-Rundatum&utm_campaign=NB_SKIPR_BREAKINGNEWS&tid=TIDP1829869X4F03C45C1B604A30BB59E2C4DDC02DE9YI4)

stimuleert een aangepast Nutri-Score een verschuiving richting een daadwerkelijk gezonder voedselaanbod, met daadwerkelijke impact ter verbetering van de gezondheid.

Waarom het zeer de vraag is of de benodigde aanpassingen in Nutri-Score wel kunnen worden doorgevoerd

Frankrijk is eigenaar van Nutri-Score, niet Nederland.⁹ De 7 landen die Nutri-Score al gebruiken of van plan zijn te gaan gebruiken regelen gezamenlijk het beheer van het logo van Nutri-Score. Het aanpassen naar Nederlandse wensen, om Nutri-Score beter te laten aansluiten op de Nederlandse richtlijnen kan daarom niet zomaar. Er moet voldoende onderbouwing zijn voor de aanpassing, de aanpassingen moeten passen binnen de gemaakte afspraken tussen deze 7 landen¹⁰ (zie kader), er moet voldoende draagvlak zijn vanuit het internationale wetenschappelijke comité om de aanpassingen door te voeren, en de internationale stuurgroep moet dan ook nog bereid zijn om de wijzigingen goed te keuren. **Het is daarom maar zeer de vraag of de voorgestelde aanpassingen van de Gezondheidsraad überhaupt mogelijk zijn.** En ook met welke aanpassingen andere landen zullen komen. Kortom: nog meer reden om dit eerst helder te krijgen, en dus Nutri-Score eerst aangepast te krijgen alvorens in te voeren in Nederland.

Beoordelingssysteem: Across the board versus productgroep-specifiek

Nutri-Score is eigendom van Frankrijk. Gaat Nederland Nutri-Score invoeren, dan maakt het zich afhankelijk van de mogelijkheden binnen een samenwerkingsverband van 7 landen. Dat betekent ook gebonden zijn aan de beperkingen uit het mandaat – de afspraken die met de 7 landen zijn gemaakt over de mogelijkheden en de manier waarop Nutri-Score mag worden aangepast. **Een van die beperkingen is bijvoorbeeld dat Nutri-Score een 'across-the-board systeem' moet blijven.** Dit gaat over de manier hoe producten aan hun score komen. Simpel gezegd betekent het dat bij Nutri-Score bijna alle producten op dezelfde manier beoordeeld worden. (Voor de volledigheid, er zijn een paar uitzonderingen, zo is er een aparte beoordeling voor dranken, voor zuivel, voor oliën en vetten.) Door deze beperking is het aanpassen van het beoordelingssysteem zoals aanbevolen door de Gezondheidsraad heel erg lastig: productengroepen verschillen nu eenmaal. Dat is vooral te zien aan de ruimte voor 'health washing' en het niet stimuleren van productverbetering.

Maar **het beoordelen van producten kan ook op een andere manier: namelijk met een beoordeling op productgroep-niveau.** De Schijf van Vijf is een voorbeeld van zo een systeem, net als de Nationale Aanpak Productverbetering. Het grote voordeel van een indeling op basis van productgroepen, is dat je het systeem heel precies kunt afstemmen op de functie van een groep voedingsmiddelen (een productgroep) in ons voedingspatroon. Je beoordeelt dan alleen op de voedingsstoffen die er logischerwijs toe doen. Neem als voorbeeld vlees. Vlees bevat bijv. eiwit, ijzer en B12, maar vaak ook zout en verzadigd vet. Vlees bevat van nature geen vezels. In een productgroep-specifieke indeling kun je de hoeveelheid zout of verzadigd vet in vlees bijvoorbeeld niet 'compenseren' door er vezels aan toe te voegen. Vezels zou de score van vlees in een productgroep-specifieke indeling daarom niet kunnen beïnvloeden.

Een across-the-board-systeem neemt vezels wel mee, want vezels zijn bijvoorbeeld belangrijk bij de samenstelling van brood. En voor brood wordt dezelfde berekening gebruikt. Vezels moet daarom wel meegenomen worden in de beoordeling. Bij een across-the-board systeem, zoals Nutri-Score kun je de score van bijvoorbeeld vlees dus wel 'verbeteren' door wat vezels toe te voegen. En als zo'n toevoeging de score dan verbetert, dan betekent dat niet dat dit vleesproduct opeens 'gezonder' is geworden qua samenstelling. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld snoep. Ook snoep bevat van nature geen vezels. Maar omdat alle producten binnen Nutri-Score (want across-the-board) op eenzelfde wijze worden beoordeeld, kunnen snoepjes met zoetstoffen, fruitpoeder en vezels (suikervervangers) toch een groene score krijgen. Maar maakt dat snoep gezonder?

Het gebruik van de beoordeling zit Nutri-Score vaker in de weg... Doordat er binnen Nutri-Score geen aparte productcategorie is voor pasta en rijst en andere granen die gebruikt worden in de warme maaltijd, lukt het met het across-the-board-algoritme van Nutri-Score niet om witte pasta met Nutri-Score een andere score te geven dan volkoren pasta. Of witte rijst een andere score dan zilvervliesrijst.

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voeding/gezonde-voeding/nieuw-voedselkeuzelogo-nutri-score>

¹⁰ <https://open.overheid.nl/repository/ronl-4fcd6d95-gceo-49fe-b9e6-1eac8b991ca3/1/pdf/Nutri-Score%20mandaat%20Wetenschappelijk%20comite.pdf>